

čijo trgovske in obrtne zbornice, kajti pri sedanjem položaju nimajo mali obrtniki v njih nobenih pravic. Zbornice naj se razdelé ali v trgovske in obrtne zbornice ali pa v zbornice, v katerih bo zastopana na eni strani velika industrija in velika obrt, na drugi mala industrija in mala obrt. Le na ta način bo se odpravila krivica in prikrajševanje pravic malih obrtnikov.

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

(Dalje.)

IV. Kosar korvikar in spiritual.

„Če utegne človeka prihititi kaka pregreha, takega podučite vi, ki ste duhovni.“
(Gal. 6, 1.)

Kosar začetkom februarja nastopi svojo novo službo. V Št. Andražu je vsem dobro došel, a zlasti se ga je škof lepo sprejel, kakor sprejme oče svojega ljubelega sina. Odslej ostane Kosar vedno v bližini svojega kneza in škofa Slomskega do njegove smrti, in še po smrti se ne more ločiti od njega, dočim mu ne postavi spomenika — aere perennius — bolj trpežnega, kakor bi bil izlit iz medi. Kosar bil je odslej zvest oproda svojega škofa, prav istih mislij, kakor oproda Jonatanov, ki tako-le govori svojemu gospodarju: »Stori vse, kar dopade tvojemu srcu; pojdi, kamor ti drago; kjerkoli boš ti, bom s teboj tudi jaz.«¹⁾

V Št. Andražu mu res ni zmanjkalo opravkov. Kot korvikar je pel vsak dan ure s kanoniki, in je vsako drugo nedeljo imel pozno pridigo v stolni cerkvi. Dostikrat pa prevzame tudi še kako pridigo ali tudi celo vrsto pridig, katerih mu ni nalagala dolžnost, nego ljubezen njegova do božje besede. Tako je v adventu l. 1857. pridigoval o peklju, kateri govori so pretresli celo mrzla in počasna srca nemških Lavančanov, ki so po prestanem adventu rekali: »Derselbige neue Fürstenkaplan that gräuslich predigen!« (Novi knežji kaplan grozno pridigujejo.)

Kosar je namreč ob enem opravljal službo škofovskega, dvornega kaplana; zraven se je bil spiritual štrtega leta lavantinskih bogoslovcev, ki od leta 1850. niso bili več v Celovcu, nego so se pri svojem škofu v Št. Andražu pripravljali na duhovski stan. Slednjič je še bila njegova dolžnost, učiti bogoslovce cerkvenega obredoslovja in koralnega petja in vsako jutro voditi njihova duhovna premišljevanja.

Čudimo se, da pri tolikem naporu ni zopet opešalo njegovo telo; a tudi vrline njegovega duha so nam goropadne, če pomislimo, da so bile njegove oči še vedno tako slabe, da so mu bogoslovci morali čitati knjige; sam si je le semtertje kaj malega zabeležil. Zjutraj so mu bogoslovci čitali po eno uro iz katerihsibodi knjig in zato njim je prepuščal svoj zajuterk, a on je veslega srca do poldneva čakal na košček kruha.

Koncem l. 1856. dobil je Kosar novo častno službo. Dotično škofijsko pismo se glasi: »Z ozirom na vaše bogoslovke in cerkvenopravne vednosti, in z ozirom na vašo izkušnost v dušnem pastirstvu, imenujem vas prislednikom knez. škof. lavantinske zakonske sodnije.« Leta 1858. pripravljali so se v Št. Andražu na preselitev škofije v Maribor, in l. 1859. se je preselitev zgodila. To so bili trudapolni dnevi za Kosarja, ki je bil desna roka svojega škofa.

Izgojiti si dobrih in gorečih duhovnikov, bila je škofa Antona Martina prva skrb v Mariboru. Duhovno semenišče je rad nazival punčico očesa cele škofije. Kar je namreč vrt brez drevesnice, to je škofija brez domačega duhovnega semenišča, in zato je cela škofija veselo pozdravljala prvi dan meseca oktobra 1859, ko se je bilo duhovno semenišče v Mariboru bogoslovcem odprlo. In ta duhovni vrt izročil je Slomsšek Kosarju v oskrbovanje, rekoč: »S polnim zaupanjem na vašo vsestransko omiko, in vašo slavno znano pastirsko gorečnost, imenujem vas z mirno vestjo za spirituala novega lavantinskega duhovnega semenišča, nadjajoč se, da boste z isto vnemo izgajali vse bogoslovce, s katero ste že več časa vodili štrtoletnike.«

Mili darovi za družbo vednega češčenja.

Celje 15 fl., Ljutomer 6 fl. 77 kr., Sv. Lovrenc na Dravskem polju 5 fl. 57 kr., Gornjigrad 4 fl. 20 kr., Kozje 10 fl., Polje 7 fl., Planina 4 fl., Sv. Peter pod Sv. Gorami 10 fl., Prihova 15 fl., Vurberg 12 fl. 46 kr., Spodnja Polskava 4 fl. 25 kr., Polensak 43 fl. 50 kr., Kojnice 52 fl. 97 kr., Loče 3 fl.

Gospodarske stvari.

Rez gorice.

V gorici je vsako delo imenitno, posebno važna pa je rez. Stari prigovor pravi: »Nevednega rezača vinjek odnese vina štartinjek!« Ako pa rez dobro opraviš, bodeš obilno trgategv imel. Pazi torej pri rezi:

1. Na čas. To delo se mora opraviti, dokler trs spi; torej smeš rezati od listopada do sušca. Ne misli si, da bi listopada bilo že prerano za rez. Ako to delo jesenskimi grobancem in sadnikom ne škodi, gotovo tudi drugemu trsovju ne bode kvarno. Meseca grudna in prosinca pa smo že slavnega Brandnerja videli obrezanega. Nekateri se spoke trsa bojijo in po zimi ne režejo; pa kadar je hud mraz, tudi celi trs raztrešči. Najboljša doba rezi bode menda od Svečnice do sušca. Dan raste, več se opravi; pozebljina se že vidi, zajéji zob se pozna, sneg kopni. Da še boš pa prej mogel v gorici po kopnem hoditi, natrosi na sneg kaj črnega, ali pepela, pleve, tudi prsti, in sneg bode 14 dni prej zginil iz tvoje gorice, kakor pri mejašu, in mogel boš prej v gorici delati in svojo rez dovršiti. Jako slaba in škodljiva je pozna rez, ko se trs že joče; posuši se, ker mu je kri ali sok iztekel. Takoj v jeseni začni rezati. Brajde in utice ali špalir si pač moraš listopada obrezati, drugače ti jih sneg pokubači.

2. Reznik. Nekateri so hoteli trsu vse rozge pustiti in mu le samo glavo odrezati, naj bi vsaka rozga pognala in sad rodila. Neki viničar je na tak način gospodarju gorico v 3 letih skoro ugonobil. Moder rezač hitro zapazi najboljšo rozgo, prireže jo na dve oki v slabi zemlji, na 3 v dobri, ako je rozga tudi zadosta debela. Močnemu trsu smeš dati tudi dva reznika. Vse druge panoge pa brez usmiljenja porezi. Ako je pa celó droben les, rezi na eno oko, kakor pri sadnikih ali ključih prvo leto.

3. Locen ali šparon. Močen in star trs nese poleg enega ali dveh reznikov tudi še eden šparon, ali rozgo na 6, 8, 15 ok, kateri se osloči in na drugi kol priveže. Tak locen je oče rodovitnosti, dasi trs oslabi ali tudi ubije. Nasteli smo na enem locnu po 20—30 grozdov. Pri tem so viničarji različnih mislij; eni puščajo reznike spodaj, zgoraj pa delajo šparone; drugi pa narobe. Ti pa rezi spodnjo rozgo na reznik, zgornjo pa

¹⁾ Kralj. 14, 7.

pusti za locen, ki ga boš v jeseni za ključ odrezal in porabil. Tako boš visoko štelovje znižal in dobil mlade trse v gorico, kar je posebno lepo videti. Stari, visoki trsi dajo sladko vino, tudi grozdje ne gnije hitro; mladi pa so rodovitni, dasi na njih grozdje rajši gnije. Nekateri posestniki so vse locne porezavali, pa so zato tudi malo nabrali. Vse tedaj v pravi meri. Najmočnejšemu trsu v dobri zemlji smeš dati celo dva reznika in pa eden locen. Vendar je treba paziti — na:

4. Čepek. Nekokrat stari trs visoke zrasti zgoraj peša, pa še pri tleh požene eno mladiko. Pazi na njo, da je veter ali noga ne odlomi, ker to bo novi gospodar. To rozgo odrezi na eno oko, in izrastla bo drugo leto močna mladika, da boš brez kvara zgornji, stari trs smel odrezati. Zdaj imaš iz čepeka nov, lep, roden trs. — Da pa iz starega trsa tak čepek dobiš, moraš ga letos globoko odkopati in dobro zagnojiti.

5. Živica ali vlačenska. Ako je ta pritlična rozga dolga in debela, obreže se na 15—20 ok, ali po okoliščinah tudi manje. Zdaj jo od trsa pokoplji pod zemljo do 2—3 ok, katere bodo nove mladike pognale in grozdeke rodile. Druge oke pod zemljo pa dobijo goste korenine; in to so živice ali vlačenske. Odrezi jo od trsa, ter jo vsadi drugam, tako si prihraniš triletno vzgojo ključeka v trsnici.

6. Vinjek, oster, osločen nož, je nekaj edini trse bril. To je pač polževo delo. Tak rezač si ne zasluži tople vode. Pri enem trsu čepi pet minut; ogleduje ga in obrača na vse kraje; po trikrat potegne po eni progji. Pa še lahko se mu vinjek zaleti, da drugo rozgo rani ali nareže, da se locen pri povezovanju zlomi. Zato so vinogradniki prijeljeli.

7. Za škarnje. To je »fletno«, urno delo. Tri ali štirikrat več opraviš, kakor z vinjekom. Rezi blizu oka; če so škarnje dobre in ostre, rozge ne boš zmučkal ali razklal. Dobro orodje ali škarnje stanejo 1 gld. 50 kr., 1 gld. 20 kr., ali 1 gld.; slabe dobiš za 40—50 novčičev, ki se brž skvarijo. Dobijo se v vsaki železničariji in pri nožarju.

Ptice trpijo po zimi glad.

Ne pozabimo v hudi zimi ptic, katere so nam po letu gosnice obirale in nas s svojim petjem razveseljevale, zdaj pa glad trpijo. Nastavimo jim v varna zavetja živeža! Naj nobeden tega ne odlaga, kar začeti je treba! Ljube ptice nam bodo hvaležne.

Sod za gnojnico.

Po vaséh najdemo sode za gnojnico z navadno pilko ali ljuknjo, skozi katero gnojnica izteka. Ta ljuknja je navadno s količem ali deščico, okoli katere so cunje navite, pritrjena, kar se pa jako sitno zapira in odpira, in gnojnica se ne more enakomerno in na široko razskropiti. Prav priročne so iz ulitega železa nalašč za gnojnične sode napravljene »pipe« (Jauchenvertheiler), katera se lahko na vsak sod priterdi, lahko se zapre in odpre, vodo popolnoma drži, pri odpiranju se nikdo ne pomoči, in gnojnica se lahko 3 metre na široko razskropi. Taka »pipa« stane 3 gld. F. P—k.

Sejmovi. Dne 29. decembra v Spielfeldu in Poličanah (svinjski sejem). Dne 31. decembra v Radgoni. Dne 2. januarja 1895 v Celju, v Št. Juriju ob južni žel., v Lučanah, na Ptuju, v Bučah in Imenem (svinjski sejem). Dne 3. januarja na Bregu pri Ptuju (svinjski sejem). Dne 4. januarja na Spodnji Polskavi (svinjski sejem) in v Kaniži pri Ptuju (svinjski sejem).

Dopisi.

Izpred Boča. (V Kostrivnici) vsak pameten človek želi, da bi se Andrejček in Matevžek resno popeljšala. Toda mlaj, oh nesrečni mlaj je kriv, da ne prideta do tega spoznanja. Za danes omenim le eden dogodek, ki živo spričuje, da je našima junakoma skrb za blagor cele občine le deveta briga. K nam »privandran« Regoršek je nedavno prosil občino, naj mu dovoli krčmo v Gornjem Gaberniku; menda hoče naše revno ljudstvo še bolj dobiti v svoje pesti, kakor se je žalibog do sedaj že zgodilo. Akoravno je v G. Gaberniku že ena stara poštena krčma, ki popolnoma zadostuje potrebam one okolice, vendar je večina dosedanjih odbornikov privolila v prošnjo Regorškovo! Kostrivničani smemo res ponosni biti na take odbornike in takšnega župana, ki se namesto za domačega poštenega kmeta, potegujejo za tujca, o katerem niti ne vemo, ali je turške ali židovske vere. Kakó vse drugače se je zgodilo, ko je domač posestnik v Gornji Kostrivnici prosil za krčmo o sejmskih dnevih! Mi nismo sicer prijatelji mnogih gostilnic v enem kraju — pa zopet se je na ljubo »privandranemu« oštirju domačino prošnja odbila! To so nam prijatelji domačega ljudstva, da se Bog usmili! No — Kostrivničani si jih homo dobro zapomnili ter jih ob času volitve posadili z raznih »stoličkov« na trda tla. Takrat bode sveta dolžnost vsakega poštenega moža, da se udeleži volitve ter voli odbornikom može, katerih srce bije za blagor cele občine, ne pa samo za enega ali drugega »privandranca« in pa za lastni žep; voliti bo treba krščanske može, ki lepo spolnjujejo dolžnosti do Boga in ljudij. Ker se drevo pozna po svojem sadu, zató homo še nadalje razkrivali rane, katere vsekavajo naš župan in nekateri odborniki naši občini, ter s tem odpirali oči zaslepljenemu ljudstvu, da bode vendar enkrat spoznalo volkove v ovčji obleki, ter se jih ob času volitve za vselej odkrižalo!

Iz Makol. (Nova cerkev.) Kakor po mnogih krajih drugod, kaže se tudi pri nas v Dravinjski dolini, da postajajo vsled množitve ljudstva vse stare stavbe pretesne. Šole stavijo povsod nove in večje, in tu pa tam so že tudi novopostavljene zopet pretesne. Tudi pri župnijskih cerkvah se kaže ravno tista potreba: pretesne so in prenizke že ob navadnih slovesnostih. To čutimo v Poličanah, kjer so z razširjanjem že začeli, v Makolah, v Majšbergu in po drugod. Pri nas v Makolah smo tekoče leto začeli zbirati radovoljne doneske za razširjanje sedanje župnijske cerkve sv. Andreja. Hvala Bogu! oglasilo se je že precejšnje število blagih dobrotnikov, ki so obljubili veselega srca svojo pomoč. Med prvimi imenujemo našega najslavnejšega rojaka, častnega kanonika in dekana, preč. gosp. Antona Hajška v Slov. Bistrici. Koj, ko se je sprožila misel o povešanju naše cerkve, obljubili so blagosrčno in velikodušno izdatni donesek tisoč goldinarjev, in na račun te svoje obljube poslali so nam kot Miklavžev dar lepo svoto tri^{sto} goldinarjev. Bog jim povrni sto in tisočkrat!

Iz Škofje vasi. (Mráz) imamo, mráz. Stekla na oknih so zakipnjena in čez Hudinjo in čez mlake je trdno zrelo prekrilo. Ni čuda, da je zamrznjeno tudi vsako društveno življenje pri nas, ker ni južne sapice od nikoder, da bi se ta ledena skorja raztajala. Od severa pa se nam ponuja nekako prikrit krivec, da bi le vse cvetke, katere bi utegnile vspeti, posmodil. Naša ženska podružnica sv. Cirila in Medota dreveni, ker mnogo je nasprotovanja in to je znano, da se človek desetkrat lažje pregovori, naj nikar denarja ne daje v dober namen, kakor pa se nagovori za dobro reč. Moška podružnica naša pa že zdavnej spi. Niti boben, niti strel ni je še dosedaj ogrel. Nič ne^čliši budilnega